

AHMET YETİM

Sanayi Küçülüyor, Ekonomi Nefes Darlığı Çekiyor

Bu hafta açıklanan sanayi verileri üretim temposunun düştüğünü, çarkların dişlerinin kırıldığını gösteriyor.

Sanayide üretim daralması yeni yılın ilk ayı olan Ocak'ta geçen yıla göre yüzde 21,3'ü buldu. Oysa 2002'den 2008 yılının Ağustos ayına kadar olan dönemde inişli çıkışlı da olsa sanayide kesintisiz bir büyüme temposu yaşanmıştı.

Ancak küresel kriz rüzgârlarının ülkemizde de esmeye başladığı Ağustos ayından itibaren, iç talebin yavaşlamaya başlaması ve siyasetteki belirsizlikle birlikte sanayide üretim temposu düştü. (Tablo 1)

Tablo 1. Sanayi Üretim Değerleri

Aylar	2007	2008	2009
Ocak	18,9	11,5	-21,3
Şubat	9,2	8,2	
Mart	6,3	2,4	
Nisan	5,5	6,9	
Mayıs	7,2	3,1	
Haziran	4,2	2,5	
Temmuz	6,2	3,8	
Ağustos	7,9	-3,5	
Eylül	3,9	-4,2	
Ekim	10,3	-7,2	
Kasım	8,5	-13,9	
Aralık	-1,9	-17,6	

Kaynak: Dünya Gazetesi 2009

Ağustos'ta yüzde 3,5, Eylül'de yüzde 4,2, Ekim'de yüzde 7,2 gerileyen sanayi üretimindeki azalış Kasım'la birlikte çift haneye tırmandı ve bu ayda yüzde 13,9, Aralık'ta ise yüzde 17,6 olarak gerçekleşti.

Krizin daha da derinleştiği Ocak ayında; sanayi üretimindeki düşüş yüzde 21,3, imalat sanayi üretimindeki düşüş ise yüzde 24,2 oldu.

İktisadi faaliyet kolları itibariyle en yüksek daralma imalat sanayinde olurken, onu yüzde 6 ile elektrik, gaz ve su, yüzde 3,8'lik daralmayla madencilik sektörleri izledi.

Ana sanayi grupları sıralamasında; Ocak ayında bir önceki yılın aynı ayına göre en yüksek düşüş yüzde 44,6 ile sermaye malı imalatında oldu. Dayanıklı tüketim malı imalatı yüzde 25,4, aramalı imalatı yüzde 24, dayanıksız tüketim malı imalatı yüzde 10,1 ve enerji imalatı yüzde 6,4 oranlarında düştü.

İmalat Sanayi alt gruplarında ise en yüksek düşüş yüzde 60,3 ile motorlu kara taşıtı, römork ve yarı römork imalatında gerçekleşirken onu yüzde 55,7 ile radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı, yüzde 32,1 ile büro makineleri ve bilgisayar imalatı izledi.

İç ve dış talebin düşmesi sonucunda üretim potansiyelinin gerilemesi kapasite kullanım oranlarını da aşağıya çekti. (Tablo 2)

Tablo 2. Aylar İtibariyle Kapasite Kullanım Oranı

Aylar	2008 (Değişim%)	2009 (Değişim%)
Ocak	80,3	63,8
Şubat	79,3	63,8
Mart	81,2	
Nisan	81,7	
Mayıs	82,4	
Haziran	82,3	
Temmuz	80,0	
Ağustos	76,2	
Eylül	79,8	
Ekim	76,7	
Kasım	72,9	
Aralık	64,7	

Kaynak: Dünya Gazetesi, 2009

Üretim gerilemesi kapasite kullanım oranlarına hemen yansımamış, üretimde gerileme Ağustos'ta başladığı halde sanayide Kasım ayına kadar üretim azalarak da olsa devam etmiştir.

İç pazarda talep yetersizliği, yüzde 49,8 ile işyerlerinin tam kapasite ile çalışmamasının en önemli nedeni olarak öne çıkıyor. Onu yüzde 28,9 ile dış pazarda talep yetersizliği ve yüzde 4 ile mali imkansızlıklar izliyor.

Türkiye, bu üretim verileri ile dünyada sanayisi en fazla eriyen ülkeler arasında yer alıyor. (Tablo 3) Sanayi üretim endeksi rakamlarına bakılarak yapılan sıralamaya göre; ülkemiz, yüzde 30,8 küçülen Japonya, yüzde 29,1 küçülen Singapur, yüzde 25,6 küçülen Güney Kore ve yüzde 23,6 küçülen İspanya'nın hemen ardından geliyor.

Türkiye'nin aynı grupta yer aldığı gelişmekte olan ülkelerin sanayisi ise bizden çok daha iyi durumda bulunuyor. Ocak ayı rakamlarına göre; bize en yakın ülke yüzde 17,2'lik sanayi üretim endeksi düşüşü ile Brezilya. Onu yüzde 16 ile Rusya ve yüzde 12,4 ile Çin izliyor. Güney Afrika'daki düşüş ise yüzde 7 ile sınırlı kalıyor.

Avrupa ülkelerine bakıldığında da en büyük düşüş yüzde 12,4 ile Almanya ve Fransa'da. Bu iki ülkeyi yüzde 10,7 ile İtalya izliyor. Avrupa'nın sanayileşmiş ülkelerinden Almanya, İngiltere ve İtalya'da ise gerileme yüzde 15'in altında gerçekleşiyor.

Tablo 3. Dünya Sanayi Üretim Ligi

Ülke	Değişim	Ülke	Değişim
Japonya	-30.8	Rusya	-16.0
Singapur	-29.1	İtalya	-14.3
Güney Kore	-25.6	Almanya	-12.4
İspanya	-23.6	Hindistan	-11.9
Türkiye	-21.3	İngiltere	-11.4
Tayland	-21.3	Danimarka	-10.7
Macaristan	-21.0	ABD	-10.0
İsveç	-18.3	Şili	-8.9
Brezilya	-17.2		

Kaynak: Hürriyet Gazetesi, 2009.

Krizin çıkış noktası olan ABD ise diğerlerine göre çok daha iyi durumda. Japon sanayinin üçte birinin eridiği Ocak ayında ABD'deki düşüş yüzde 10 ile sınırlı kaldı.

AB'ye Gümrük Birliği ile eklenmiş olan ülkemizde ihracatın sektöre uğraması iç piyasadan çok ihracata çalışan sanayiye olumsuz etkiledi.

Sanayide üretim gerilemelerine damga vuran nedenler arasında; global ekonomideki olumsuz gelişmeler, en büyük ihracat kapımız olan Avrupa'da derinleşen durgunluk, özel sektörün 140 milyar doları bulan borcu, iç talebin tabana vurması, ekonomiye ilişkin olumsuz beklentiler, sıcak paranın çıkışa geçmesi ve IMF konusundaki belirsizliğin sürmesi etkili oldu.

Daralan dış pazarlara paralel olarak dış talebin kesilmesi ihracatı da bıçak gibi kesti. İhracatta son 3 aydır gözlenen daralma Ocak ayında rekor kırarak yüzde 26 oranına ulaştı. İhracattaki azalmada; dünyada talebin çökmesi, euronun dolara karşı değer kazanması etkili oldu.

Ocak ayında ihracatın 8 milyar dolara kadar gerilemesi, yılın tamamında toplam ihracatın 100 milyar doların da altında kalacağını gösteriyor. Aynı dönemde; ithalatta yüzde 43'e varan gerilemede ise iç talebin çökmesi büyük etken oldu. Son dönemde kurlarda yüzde 40'a yaklaşan artış ve başta petrol olmak üzere dünyada birçok emtia fiyatının taban yapmış olması gibi etkenler de önemli rol oynuyor.

Böylece ithalat tutarının yılın tamamı için 100 milyar doların biraz üzerinde gerçekleşebileceği görülüyor. Bu durumda son yıllarda sürekli artış gösteren dış ticaret açığı ve cari işlemler açıklarının 20 milyar doların altında gerçekleşmesi sürpriz olmayacak.

Hal böyle olunca dış açıkların IMF'nin mali ve garantör desteği olmaksızın finanse edilebilmesi kolay görünmüyor. Çünkü bu yıl olumsuz ekonomik göstergelere ek olarak dış borç ödeme yükünün son yıllardaki en ağır faturasının ödeneceği yıl olduğu açık.

Özel kesimin ödeyeceği dış borcun yanı sıra sıcak para çıkışı da yaşanıyor. Bu nedenle, Türkiye'nin IMF ile anlaşarak ekonomiye 20-25 milyar dolarlık taze kaynak girişini sağlaması gerekiyor.

Aksi takdirde ekonominin küçüldüğü, sanayi üretiminin dibe vurduğu, döviz piyasasının tersyüz olduğu, işsizlik artışının tarihin en yüksek oranlarına ulaştığı bu dönemde ekonomideki daralmayı telafi etmek pek de kolay olmayacak.

Öncelikle yurtdışında yeni pazar arayışları hızlandırılmalı, yurtdışında ise iç talebi canlandıracak stratejiler uygulanmalıdır. Ayrıca;

- ◆ Üretimde istihdam üzerindeki vergiler düşürülmeli ya da ötelenmelidir. Stopaj dahil tüm peşin vergiler, 2010 yılına ötelenmelidir.
- ◆ Yatırımlardaki KDV yüzde 1'e indirilmelidir.
- ◆ Kamu altyapı yatırımlarına ağırlık verilmeli, ödemeler zamanında ve düzenli yapılmalıdır.
- ◆ Piyasaların açılması için tüketim özendirilmelidir.
- ◆ Reel sektöre bankacılık sektörünün sağlayacağı kredi olanakları arttırılmalıdır.
- ◆ Kısa çalışma ödeneği şartları iyileştirilmelidir.
- ◆ Bankalar zamanı dolmayan kredileri geri çağırılmamalıdır.
- ◆ Vergi iadeleri çabuklaştırılmalı, devletten alacaklar ödenmelidir.
- ◆ Kamu alımlarında yerli üretime öncelik verilmelidir.

Türk sanayi hiçbir kriz döneminde bu denli ağır bir darbe yemedi. Bu nedenle önlemler daha fazla zaman geçirilmeden alınmalıdır. 2001 krizinde bile bu denli ağır bir çöküş yaşanmamıştı. Şimdi oluşan tablo 2001'den daha zor bir görüntü sergiliyor.

